

Avantgarda

- konflikty veľmocí na začiatku 20. stor
- rýchle zmeny
- modernizácia
- eufória z príchodu nového storočia
- umenie sa oslobodzuje, triešti na nespočetne veľa smerov
- proste literarna anarchia

Futurizmus

- Marinetti, Aschieri, Majakovkij
- **Znaky:**
 - snaha zachytiť dynamizmus doby
 - popieranie duchovnej alebo literárnej tradície
 - oslava technického pokroku
 - expresívnosť jazyka, reč ulice
 - voľná asociácia, oslobodenie slova (od gramatiky, interpunkcie), napodobňovanie zvukov
 - manifesty
- báseň obraz

Kubizmus a kubofuturizmus

- Apollinaire
- **Znaky:**
 - odmieta dekoratívnosť, zobrazenie sveta pomocou geometrických tvarov
 - pohľad na realitu z viacerých uhlov naraz
 - tvorba je hra, poézia je hra so slovami
 - podceňovanie obsahu básne
 - zvýrazňovanie obrazu/formy básne - koláž
- pásma, optická báseň, kaligram

Expresionizmus

- epický smer

- **Autori:** Wolfstein, Remarque, J. Cíger-Hronský, M. Urban, G. Vámoš, J. Hrušovský, I. Horvát, J. Barč-Ivan
- **Zanky:**
 - subjektivizácia a deformácia reality (autobiografické prvky, utópia, alegória, iracionalita, absurdné situácie)
 - zvýrazňovanie záporných detailov → utrpenie, smrť, choroba, vojna
 - kontrasty/protiklady
 - nezvyčajné postavy (pudové správanie, cynickosť, depresia, zmena postavy na zviera, robot, nadprirodzené vlastnosti)
 - dynamickosť výrazu - expresívno-syntaktické konštrukcie
 - expresívnosť (jazyka, výzoru, činov, príbehu)
 - lyrizácia epického alebo dramatického textu

Editino očko - Gejza Vámoš

- malé deti autor nemá rád
- edita je jeho sestra
- kamarátka jej náhodou zapichne hrdzavý kliniec do oka
- ide do nemocnice

Na západe nič nové - Erich Marie Remarque

- spolužiaci sa rozhodnú narukovať
- na fronte jeden po druhom umierajú
- jediný ostane Paul Beumer
- aj ten nakoniec umrie
- predstavy sa lýšia od reality
- jediná istota je kamarátstvo

Jozef Mak - Jozef Cíger Hronský

- Jozef mak je pohrobok
- zamiluje sa do Maruše, ale ide na vojnu
- keď sa vráti, Maruša je s jeho nevlastným bratom v dome, ktorý začal stavať
- zoberie si Julu
- Maruša je opilkina a utopí sa
- Jula zomiera pri pôrode
- Jozef Mak - človek milión

Živý bič - Milo Urban

- Eva sa snaží dostať Adama z frontu u notára Okolnického
- ten ju zneužije, čaká dieťa
- odsúdená dedinou, ujme sa jej ilčička
- eva sa utopí po pôrode
- Adam zbehne
- pomstí sa notárovi - utopenie
- vyhnanie vojakov z dediny

Bačova žena - Ivan Stodola

- vystahovalectvo, hladové doliny, sila materinskej lásky
- Eva a Michal sú chudobný
- Vráti sa bohatý Ondrej, chce sa vrátiť k Eve (manželke)
- konflikt medzi Ondrejom a Mišom, chcú si zobrať svojich synov, ak si ich Eva nevyberie
- Michal odchádza kvôli Evinej nerozhodnosti
- Pri strete Michala a Ondreja sa Eva zabije pri návale emócií

Matka - J. Barč-Ivan

- vystahovalectvo, hladové doliny, sila materinskej lásky
- Paľo sa vracia z Ameriky, neočakávané, keďže o ňom dlho nepočuli
- Jano medzi časom je už s Katou, Paľovou frajerkou
- Konflikt medzi bratmi sa stupňuje
- Matka sa snaží o zmierenie, Jano nevidí kvôli tme a omylom zabije matku

Dadaizmus

- **Autori:** Tzara, Morgenstern
- **Zanky:**
 - nespokojnosť so stavom spoločnosti
 - iracionalita, anarchia, primitivizmus namiesto neefektívnej vedy
 - spontánnosť a novosť
 - umelecké dielo ako dielo náhody (náhodné slová, zvuky, detské slová)
- báseň koláž, grafické/vizuálne básne

Poetizmus

- **Autori:** Nezval, Novomeský
- **Znaky:**
 - nespútaná obarazotvornosť
 - radostná hra zo slovom
 - detská radosť zo sveta
 - čistá poézia
 - neočakávané asociácie
 - krása jazyka
- experimentálne básne, pásmo

Surrealizmus a nadrealizmus

- **Autori:** Breton, Fabry, Dìlong
- nadrealizmus = slovenský realizmus
- **Znaky:**
 - obraz sveta obráteného naruby
 - sloboda človeka v bytí aj vo vedomí
 - apokaliptické témy a katastrofické obrazy
 - netradičné metafory, genitívne metafory
 - voľný verš, absencia interpunkcie
 - automatizovaný text → voľný prúd asociácií
 - opakovanie slov
 - polytematickosť
 - manifesty
- pásmo, experimentálna báseň

Katolícka moderna

- **Autori:** Dìlong
- **Znaky:**
 - rovnaká náboženská viera ale rôzne modernistické postupy
 - poézia ako duchovné posolstvo
 - vplyv slovenskej duchovnej poézie
 - vplyv čistej poézie
 - témy → dohovné, národné

Naturizmus

- **Autori:** D. Chrobák, M. Figuli
- **Znaky:**
 - návrat z miest do hôr
 - filozofia prírodného človeka
 - slabé sociálne väzby postavy → tulák, sirota
 - delenie postáv na dobré a zlé
 - výrazné postavy (dobré, zlé)
 - oslabenie dejovej línie
 - tajomnosť, rozprávkovosť deja
 - lyrizácia prózy → poetické dejové opisy
 - ľudový jazyk

Drak sa vracia - Dobroslav Chrobák

- novela
- milostný trojuholník → Eva, Drak, Šimon
- Eva dlho milovala Draka, mali spolu dieťa ale Drak pred tým odišiel
- Drak sa opäť vráti do dediny a pomáha v dedine
- Drak so Šimonom idú do hory, drak sa vracia so Zoškou a Eva naňho zabúda

Tri gaštanové kone - Margina Figuli

- Peter a magdaléna sa milujú ale Magdaléna je nútená sa vydať sa Jana Zápotočného
- ten je krutý a surový a znásilní ju a potom sa s ňou ožení
- Peter sa vracia s tromi gaštanovými koňmi
- Jana zabije kôň, keď mu vypaluje na brucho slovo Tulák
- Peter a magdaléna sa oženia

Návrat k spoločenskej funkcii literatúry

Sociálne angažovaná literatúra

- **Autori:** P Jilemnický, L. Novomeský
- **Zanky:**
 - skupiny ľavicovo orientovaných autorov
 - propagandistická funkcia literatúry
 - ideologický vplyv materialistickej filozofie - riešení problémov je revolúcia
 - delenie postáv na dobré (vykorisťované) a zlé vykorisťujúce
 - zvetonázorový prerod postavy - z neuvedomelého na ľavicovo orientovaného
 - zrozumiteľné širokým masám
- sociálna balada

Počiatky absurdnej drámy

- **Autori:** F. Kafka, J. Hašek
- **Znaky:**
 - deformovaný obraz reality → iracionalita
 - existenciálny strach z absurdity reálneho sveta
 - postava v absurdnej situácii
 - dej ako zlý sen
- alegorická poviedka, román s prvkami grotesky, komédia

Premena - Franz Kafka

- Kafka mal problém s otcom
- Gregor sa premení na chorbáka
- spočiatku mu to neprekáža
- spláca dlhy rodičov
- pomaly stráca hlas ale stále počuje a myslí ako pred tým, ostatní si ale myslia, že nie
- sestra mu ako jediná pomáha
- správajú sa ako keby neexistoval
- rodina prenajíma jeho izbu, ale oni si všimnú Gregora
- Gregor pochopí, že je len na ťarchu a z rozhodnutia umiera

Proces - Franz Kafka

- Hlavná postava Jozef K.
- zatknutý z dôvodu zatknutia → nikdy sa nedozvie prečo

- K si stále myslí, že to nejako prejde, lebo je nevynný
- proces ovplyvňuje jeho život a postavenie v banke
- nakoniec po neho prídu dvaja strážnici a v lome umiera nožom do srdca, bez oznámenia rozsudku

Sci-fi

- **Autori:** K. Čapek
- **Zanky:**
 - pocit ohrozenia v reálnov živote
 - vedecké témy
 - spájanie vedeckej fantastiky s alegóriou
- utopistický/alegorický román